

IN DIT NUMMER:

**Intensiveringprogramma
Participatiewet 2**

**Deskundigheidsbevordering
aanpak financieel misbruik van
ouderen 4**

**Langer zelfstandig wonen in de
eigen woning 5**

**'Mantelzorgbalie' in ziekenhuis
Hoorn 6**

Omgevingswet 7

Opnieuw korting pensioenen? 9

Samenvoegen en dan...10

Zorgmijders...12

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

A.P.J. (Bram) Strookman, voorzitter/redactie
M.T. (Theo) Fambach, bestuurslid/redactie
Mw B. (Baukje) van Hes, 2e secretaris
G. (Gerard) v.d. Meer, bestuurslid/redactie
A.J.H. (Bert) Nijborg, bestuurslid

Vormgeving Luuk Boerman
Redactieadres De Dissel 22
8332 JH Steenwijk
0521 514017
e-mail info@loisweb.nl
website www.loisweb.nl

De donateurs mogen – mits met vermelding
– de nieuwsbrief kopiëren voor hun leden en
andere belangstellenden.

Informatie
en advies

Aktueel

Er vallen 80.000 oudere mensen per jaar. 3270 van deze gevallen zijn dodelijk.

Deels ontstaan deze valpartijen door duizeligheid. Maar het kan nog erger als de kalksupplementen uit het basispakket worden afgevoerd. Een voornemen waar minister Schipper gewag van heeft gemaakt.

Wat moet een Seniorenraad nu met dit gegeven? Nou, hoe is het met de WMO-voorzieningen in uw woonplaats gesteld? Er zijn enorme verschillen tussen de ene en de andere gemeente. Als er €350 miljoen wordt overgehouden in de WMO vorig jaar, dan is er echt iets aan de hand. ANBO en Unie KBO spraken niet voor niets van sabotage in de uitvoering van de WMO. Houd daarom de vinger aan de pols. Het kan niet zo zijn dat inwoners uit uw woonplaats gaan verhuizen omdat de buurgemeente royaler is met de verstrekkingen.

Gemiste kans

De Themamiddag hebben we moeten afgelasten omdat we naar onze mening te weinig respons hadden. En dat was teleurstellend want op 21 november was een van de sprekers op de televisie, waarbij uitgebreid verhaald werd over

de financiële uitbuiting van ouderen. Een onderwerp dat bij LOIS al mooi op de agenda stond! Maar wees gerustgesteld: in het vroege voorjaar krijgt u weer een kans.

Onderhoud openbare ruimtes

Hebt u wel eens van een A,B of C niveau van onderhoud van de openbare ruimtes gehoord?

In mijn woonplaats blijft het centrum op A - niveau onderhouden worden, de buitenwijken gaan al naar het B - niveau. De kleine kernen moeten het doen met een C - niveau doen. Je zult maar met een rollator moeten lopen en door het slechte onderhoudsniveau de straat niet meer veilig op kunnen....

Dat roept om actie!

En dat is nu precies wat ik u toewens:

Een actief en gezond 2017!

Fijne feestdagen

Bram Strookman
Voorzitter

Door de decentralisaties zijn gemeenten vanaf januari 2015 verantwoordelijk om, samen met (zelfstandige, maar ook afhankelijke) burgers en professionals (bedrijven en organisaties), invulling te geven aan wat goede en passende hulp en ondersteuning is en welke (kwaliteits-) criteria daarbij horen. Dit vraagt om een integrale aanpak vanuit het perspectief van de vragen van mensen en de maatschappelijk opgaven. Aan de hand van thema's als de relatie burger - overheid, participatie, toezicht en schulden is aangetoond dat het nog niet allemaal vanzelfsprekend zal gaan. Standaardoplossingen bieden niet langer houvast, het gaat om maatwerk. De ontwikkeling en uitvoering van een convenant 'MVO' (maatschappelijk verantwoord ondernemen) geeft een goede aanzet, alsmede ook initiëring van zo'n platform.

Zo veel mogelijk inwoners laten participeren op de arbeidsmarkt, het beperken van de instroom in de Participatiewet en zodoende de uitkeringslasten te beperken. Van curatief naar preventief. De overheid moet mensen maximale ruimte en kansen bieden, zodat zij het beste uit zichzelf en anderen kunnen halen. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf, de overheid moet daarbij aansluiten. Burgers en professionals kunnen een ondersteunende rol vervullen en zelf initiatieven ontwikkelen. Dat past ook goed bij de veranderende relatie tussen burger en overheid. Centraal staan hierbij de vraagstelling, de eigen kracht van burgers en de inclusieve samenleving.

Maatschappelijk verantwoord inkopen (ook voor de lokale overheid) is ook een belangrijk aspect van het MVO. De lokale Duurzaamheidsmeter biedt inzicht in de ambities en initiatieven van gemeenten op

het gebied van duurzame ontwikkeling. In de afgelopen weken zijn via raadsmededelingen raadsleden geïnformeerd over Intensiveringprogramma's Participatie. Intensiveringprogramma's hebben tot doel zo veel mogelijk inwoners, ook ouderen, te laten participeren op de arbeidsmarkt en zodoende de uitkeringslasten te beperken (waardoor in vele gevallen het BUIG-budget volstaat).

Een Intensiveringprogramma Participatie wordt in cocreatie, coproductie en cofinanciering ontwikkeld en uitgevoerd en is gebaseerd op het horizontaal samenwerken tussen het

(lokale) bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld (welzijnorganisaties, WMO-raden, seniorenraden, cliëntenraden, re-integratiepartners, sport en cultuurverenigingen) enz., waarbij de input, via een consultatieronde, van deze organisaties is verwerkt.

De leidende principes moeten zijn:

- Vraag van de inwoner (w.o. ondernemers enz.) staat centraal;
- Eigen kracht benutten van de lokale samenleving;
- Goede samenhang met regionale arbeids- en werkgelegenheidsontwikkelingen.

Intensivering- programma Participatiewet

Theo Fambach

Daarnaast worden gemeenten vanaf 1 januari 2017 verplicht om mensen, en ook ouderen, die niet in een gewone werkomgeving kunnen werken en die door een geestelijke of lichamelijke beperking niet mee kunnen doen op de gewone arbeidsmarkt een geschikte werkplek aan te bieden. Gemeenten krijgen dan geld voor mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking die niet mee kunnen doen op de gewone arbeidsmarkt.

Uit onderzoek blijkt echter dat het aantal 'beschutte werkplekken' dat de gemeenten zouden moeten creëren ver achterblijft bij de verwachtingen. Een kwart van de gemeenten biedt geen beschut werk. Gemeenten zouden dit jaar 3.200 mensen aan werk moeten helpen, maar volgens het rapport van de Inspectie SZW waren er halverwege het jaar maar 115 plekken gerealiseerd. De centrale overheid wil dus gemeenten een verplichting opleggen. Aan de andere kant zeggen 37 grote gemeenten dat de door het kabinet opgelegde regeldruk richting gemeenten om kwetsbare mensen aan een baan te helpen, averechts werkt en miljoenen euro's kost. Zij willen dat het kabinet hier een einde aan maakt.

Op het Ministerie gaat men er van uit dat met minder regels alleen de moeilijkste gevallen geen werk krijgen, het is in de praktijk precies andersom, hoe meer regels, hoe meer geld in de bureaucratie gaat zitten en des te minder in nieuwe banen. Deze bureaucratie zou landelijk tot 40 miljoen euro per jaar kunnen kosten. Er zijn 35 regionale werkbedrijven, die dit uitvoeren.

Uitgangspunt van de onlangs ingevoerde Participatiewet is dat iedereen die kan werken ook gaat werken (incl. 55+). Gemeenten moeten hen daarbij

helpen via onder andere aangepaste werkplekken, coaching, loonkostensubsidie of het organiseren van beschut werk. Door de wet moeten gemeenten voor iedereen met een beperking berekenen wat voor de betreffende functie de loonwaarde is. Daar komt bovendien nog een heel registratiecircuit omheen, zo klagen de gemeenten.

Tweede Kamerleden spreken van een zorgwekkend signaal. Het probleem zou vooral liggen bij de aan de Participatiewet gerelateerde Quotumwet, die bedrijven en overheden verplicht om mensen met een beperking in dienst te nemen. Die wet zorgt voor veel extra bureaucratie en wantrouwen. Men denkt dat het geld gaat zitten in gedoe in plaats van arbeidsmarktkansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Regeringspartijen VVD en PvdA staan niet onwelwillend tegen aanpassingen van de huidige systematiek. Als er slimme ideeën tussen zitten kun je best kijken of je het anders kunt organiseren. Wel wordt er op gewezen dat er niet voor niets checks in het systeem zitten om te kunnen controleren of mensen recht hebben op loonkostensubsidie. Dat zaken zorgvuldig moeten gebeuren spreekt voor zich: het gaat om kwetsbare mensen, ook ouderen. Maar als de zorgvuldigheid zijn doel voorbijschiet en de mensen waar het om gaat niet helpt, moet daar serieus naar gekeken worden. Sommige partijen willen gemeenten meer ruimte geven en dat betekent ook durven overlaten aan gemeenten, andere partijen spreken van een "bureaucratisch monstrem". Het is aan de adviesorganen (ook Seniorenraden) om in wijsheid de overheid van de juiste kennis te voorzien. 🍏

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beleid inzake geweld in afhankelijkheidsrelaties; centrumgemeenten hebben de 'regie'. Over de noodzaak ervan bestaat weinig discussie, maar over de wijze waarop het aan te pakken wel.

Ouderenmishandeling raakt verschillende beleidsterreinen. Het kan bijvoorbeeld voortkomen uit onmacht die mantelzorgers ervaren of samenhangen met eenzaamheid. Bij financiële uitbuiting spelen ook maatschappelijke partners een rol die niet meteen op het netvlies van de gemeente liggen, maar ook niet bij instanties zoals banken, notarissen en organisaties voor mentorschap en levenstestament.

De faciliterende rol ligt weliswaar bij de centrumgemeenten, maar voor

Bert Nijborg

Deskundigheids- bevordering aanpak financieel misbruik van ouderen

preventie, signalering en verbinding met andere beleidsterreinen zijn ook de gemeenten uit de regio aan zet. De aanpak van ouderen mishandeling moet dan ook zo veel mogelijk in het 'normale' gemeentelijke beleid worden geïntegreerd. Seniorenraden kunnen hierbij adviseren.

De Brede Alliantie Veilig Financieel Ouder Worden richt zich op financieel misbruik van ouderen. Een van de speerpunten is het bevorderen van de deskundigheid van professionals en vrijwilligers over signalering, preventie en 'handelen'. Een mogelijkheid om dit te bewerkstelligen is het vormen van lokale allianties, als lokale 'tak' van de Brede Alliantie. Nut en noodzaak voor lokale inbedding vloeit voort uit de ervaring en deskundigheid die in de zeven pilots (2014-2015) is opgedaan. Het streven is

om de resultaten van deze pilots uit te rollen over alle 35 centrumgemeenten.

Een van de belangrijkste opbrengsten is de noodzaak van samenwerking tussen partijen die elkaar voordien niet of nauwelijks kenden: gemeenten, notarissen, banken, Veilig Thuis, politie, OM, organisaties voor welzijn, bewindvoering en mentorschap. Dit slaagt alleen indien één partij het project trekt en partijen bij elkaar haalt en houdt; de gemeente is hiervoor de aangewezen partij, naast 'verbindingen' leggen door de Brede Alliantie met gemeenten voor (gedegen) nieuwe lokale initiatieven van de (semi-) professionals. Een van de mogelijke werkvormen is om aan de hand van een nationaal startscript een netwerk op te zetten en met casuïstiek beschrijving zichtbaar te maken waar de hiaten in de keten, kennis en kunde zitten.

Actieplan

1. Centrumgemeenten, lokale professionals, vrijwilligers en ondernemers sluiten allianties voor interventies en interventies;
2. Voor de deelnemers aan de lokale alliantie zal de meerwaarde verder reiken dan dit onderwerp, zodat zij er zelf voor zullen zorgen dat de alliantie blijft bestaan;
3. De lokale allianties kunnen nog meer ketenpartners betrekken: kerk, wijkvereniging, etc.
4. Hierdoor komt de informatie en kennis dicht bij de uiteindelijke doelgroep: de professionals en vrijwilligers die werken met families, ouderen en de slachtoffers;
5. Er ontstaat een landelijk netwerk van allianties en dus landelijke voorlichting en deskundigheidsbevordering;
6. VWS en centrumgemeente behoeven (op termijn) geen voortrekkersrol (meer) te vervullen.

Centrumgemeenten die het initiatief nemen of gevraagd worden tot het vormen van een lokale alliantie, moeten zich kunnen wenden tot de partners in de Brede Alliantie voor input (expertise), advies en ondersteuning. Het idee is, dat elk (van de 35 centrumgemeenten) een 'initiatiefteam' vormt als start van een lokale alliantie; mogelijke deelnemers zijn hiervoor benoemd. Deze lokale alliantie inventariseert de behoeften, bepaalt welke partijen betrokken moeten zijn en werkt aan een plan van aanpak over deskundigheidsbevordering (wat, voor wie, hoe, etc). Aldus wordt gestreefd naar een landelijk netwerk met lokale 'roots' met het oogmerk deskundigheid van de organisaties, professionals en vrijwilligers te bevorderen. 🍏

Sinds de decentralisaties hebben lokale overheden als adagium dat ouderen zoveel mogelijk thuis moeten blijven wonen. Maar ook menigeen beschouwt het zelfstandig wonen nu als de normaalste zaak van de wereld, dus ook ouderen. Want de regie houden over (be)leven en welbevinden bepaalt in hoge mate de kwaliteit van het leven. Vertrouwd zijn met de eigen woning en de sociale omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. Oudere eigenaar-bewoners geven aan zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen woning te willen blijven wonen.

Met de handreiking "Opplussen woningen van oudere eigenaar-bewoners" heeft de centrale overheid (lees Ministerie VROM en later I & M) jaren geleden al aangegeven dat er een nut en noodzaak is van het geschikt maken van woningen van oudere eigenaar-bewoners. Het wooncomfort en de veiligheid konden daarmee sterk worden verbeterd, terwijl de mogelijkheid om lang(er) zelfstandig te blijven wonen zou worden vergroot.

De lokale overheid heeft hierbij een

grote rol. Seniorenraden moeten, samen met welzijns- en/of ouderenorganisaties, ook een belangrijke rol vervullen bij de informatieverstrekking aan en advisering van oudere eigenaar-bewoners over mogelijkheden tot aanpassing van de woning en hen daarbij stimuleren tot het daadwerkelijk realiseren van aanpassingen.

Veel jongere ouderen hebben daar nog niet na over nagedacht. Door mogelijke fysieke beperkingen op latere leeftijd en de eisen die dat aan de eigen woning stelt, is het belangrijk oudere eigenaar-bewoners hiervan op tijd bewust te maken en hen blijvend te informeren over het belang en de mogelijkheden van aanpassingen die comfort en veiligheid in hun woning vergroten.

Maar hoe realiseert men dat, het aanpassen van de eigen woning en geschikt te maken voor een langer verblijf? De Bond van Nederlandse Architecten (BNA) organiseerde in 2016 een studie door architecten met de titel "Hoe passen we de bestaande woningbouw aan voor de senioren van

nu en de toekomst?" De studie is begin 2016 gestart en richtte zich op woningen in diverse stadsuitbreidingswijken. Onderzocht werden 6 typische woningen uit die wijken, die ook elders in Nederland in grote getallen zijn gebouwd: rijtjeswoningen uit de jaren '50 en '70; twee-onder-een-kapwoningen uit de jaren '70; portieketagewoningen uit de jaren '50 en '70 en galerijflats uit de jaren '60. Architecten bedachten 65 oplossingen om de zes woningtypes levensloopbestendig te maken.

De onderzoeksvragen waren:

Kunnen we de bestaande woningbouwtypes aanpassen aan de toekomstige zorgvraag?
 Wat willen de bewoners / waar hebben de bewoners behoefte aan?
 Welke onderdelen van de woning of woonomgeving zouden moeten worden aangepast en verbeterd?
 Wat hebben de verplegers (mantelzorger, wijkverpleegkundige, ergotherapeut, arts

Langer zelfstandig wonen in de eigen woning

Theo Fambach

enz.) nodig?

Hoe kunnen we nieuwe technologieën en elektronische middelen inzetten?

Wat zijn de wensen en eisen aan de directe woonomgeving en de nabije voorzieningen?

Op 13 oktober jl. werd een afrondende conferentie in Brabant belegd. Diverse sprekers toonden de resultaten van de ontwerpogaven. Acht categorieën werden doorgenomen:

1. Levensloopbestendig wonen;
2. Resultaten 'Langer Thuis in eigen huis' – oplossingen voor hoogbouw;
3. Resultaten 'Langer Thuis in eigen huis' – oplossingen voor laagbouw;
4. Woningaanpassing en financiering;
5. Langer Thuis én Nul op de Meter;
6. Bouwstenen leefbare wijken;
7. 'Huis van Morgen';
8. Groen voor Grijs: 'de Groene Beweging voor Gezondheid'.

Ook Rijksbouwmeester Floris Alkemade benadrukte de noodzaak dat ontwerpers nadenken over de transformatie van naoorlogse woningen en op een hele praktische manier advies geven over levensloopbestendig wonen bij de mensen in de wijken. Andere sprekers onderschreven de noodzaak de netwerken te versterken en samen aan slimme oplossingen te werken.

Het is nu aan de werkgroepen of commissies Wonen van de Seniorenraden om de bovengenoemde mogelijkheden voor woningaanpassingen voor senioren onder de aandacht te brengen bij hun achterban. Ook overleg met wethouders RO/Wonen en de portefeuillehouders RO/Wonen van de diverse politieke partijen zal zeer nuttig zijn. 🍏

Langer thuis blijven wonen- en dan afhankelijk zijn van 'mantelzorg': het lijkt zo eenvoudig en normaal. Maar de praktijk leert anders. Eén op zeven mantelzorgers, zo blijkt uit een zeer recent onderzoek, is overbelast.

In West-Friesland is daarom een experiment gestart met een 'mantelzorgbalie' in het regionale ziekenhuis, het Westfriesgasthuis.

Elke dinsdag kunnen mantelzorgers daar terecht met alle vragen en problemen. "Mantelzorgers hebben het soms zwaar en dan is alleen al een luisterend oor heel fijn", aldus Miriam Eliel, medewerkster van het Westfriesgasthuis (en zelf ook mantelzorger).

Voor het ziekenhuis is gekozen omdat daar veel mensen komen, ook niet-patienten en de inloop daarom laagdrempeliger is. Voorlopig zijn alleen op dinsdag zes vrijwilligers in de centrale hal van het ziekenhuis aanwezig om de balie te 'runnen'. Ze zijn allemaal ook mantelzorgers met een ruime ervaring.

Ondersteuning

De mantelzorgbalie is een breed gedragen initiatief vanuit het Westfriesgasthuis, met (financiële) steun van de gemeente in het kader van het streven een 'mantelzorgvriendelijke gemeente' te worden. Andere partners zijn o.a. MEE, een ondersteuningsorganisatie voor mensen met een beperking, en De Wering, een organisatie voor sociaal-maatschappelijke dienstverlening.

Net als het ziekenhuis maken ze deel uit van het Netwerk Mantelzorg in de regio West-Friesland.

Het idee voor de balie ontstond vorig jaar, op de Dag voor de Mantelzorg, een mantelzorg marktdag. Daar kwamen veel

'Mantelzorgbalie' in ziekenhuis Hoorn

Gerard van der Meer

mensen op af. "Er is dus klaarblijkelijk behoefte aan informatie en ondersteuning", aldus Miriam Eliel.

Tijdens de officiële opening in november werd ook informatie gegeven over de inzet van de Westfriesse Zorgbrug. Miriam Eliel: "Het consultteam ouderen bekijkt of patiënten van 70 jaar en ouder kwetsbaar zijn en extra hulp nodig hebben in de overgang van ziekenhuis naar huis". De nieuwe mantelzorgbalie heeft al enige tijd proefgedraaid en tot nu toe zijn de resultaten bemoedigend. 🍏

Omgevingswet

Theo Fambach

De overheid is bezig een stelselwijziging in het ruimtelijke beleid te bewerkstelligen. Men streeft naar vereenvoudiging van regels, het gericht inzetten van flexibiliteit en het streven om meer betrokkenheid te genereren aan de voorkant van processen, grofweg langs vier hoofdlijnen: rechtszekerheid en rechtsbescherming, vroegtijdige participatie, gezondheid en monitoring en evaluatie. Oorspronkelijk was de ambitie van de regering is om het nieuwe stelsel in 2018 in werking te laten treden. Dat zal nu 2019 worden. Vanaf dat tijdstip krijgen gemeenten te maken met deze nieuwe Omgevingswet. Dan zullen Seniorenraden en andere adviesraden moeten inspelen op deze veranderende wetgeving en de lokale overheid moeten voorzien van adequate adviezen op het gebied van wonen, ruimte en leefomgeving.

De Omgevingswet is een raamwet. De normen (o.a. over luchtkwaliteit, waterveiligheid) staan niet in deze wet, maar komen terug in vier AMvB's (Algemene Maatregel van Bestuur) die onder deze wet vallen. De Eerste Kamer heeft bij de totstandkoming en/of wijziging van deze AMvB's geen rol. De Invoeringswet, inclusief mogelijke aanpassing van de Omgevingswet en de AMvB's moeten nog door Eerste Kamer behandeld worden.

Rechtszekerheid en rechtsbescherming

Het te veel ontbreken van een kader kan leiden tot veel rechtszaken. Een run op de rechtbank moet worden voorkomen,

mede in verband met de vertraging die dit oplevert. Mogelijkheden voor experimenten en flexibiliteit zijn in de wet vastgelegd. Flexibiliteit moet "gericht" worden ingezet: bijdragen aan of in ieder geval geen afbreuk doen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Zullen straks gerichte experimenten kunnen plaatsvinden om innovatie ruimte te geven? Er mag geen mengelmoes aan afwijkingen ontstaan zoals dat bij de Crisis- en Herstelwet. Een experiment wordt immers gedaan om bestaande regelgeving na afloop van het experiment aan te passen aan nieuwe inzichten en is in dat geval het experiment geslaagd. Geen experiment om een permanente afwijking van de regelgeving af te dwingen. Permanente afwijking van de regels bij een niet geslaagd experiment is enkel en alleen toegestaan wanneer dat echt niet anders kan, bijvoorbeeld aan een huis dat met innovatief materiaal is geïsoleerd, maar waarvan na afloop van het experiment blijkt dat het niet het gewenste resultaat heeft gehad. Het experiment is dan weliswaar mislukt, maar het is zo'n geval is het niet logisch om het hele huis dan maar weer af te breken.

Vroegtijdige participatie

Burgerparticipatie wordt het sleutelwoord, zeker waar het besluiten betreft die de directe omgeving van mensen raken. Burgers moeten zo vroegtijdig en zo goed mogelijk betrokken worden. Participatie aan de voorkant zou onnodige bureaucratie en juridisch getouwtrek aan de achterkant kunnen voorkomen. Burgerinitiatieven en omgevingsmanagers spelen hierbij een belangrijke rol. Reeds lopende projecten (in het kader van het programma "Eenvoudig Beter") zouden specifiek geëvalueerd moeten worden op het punt van

vroegtijdige maatschappelijke participatie.

Gezondheid

Er zal een betere borging van gezondheid in de wet komen. Geregeld wordt dat gezondheid een grond is op basis waarvan (de voorschriften van) verleende vergunningen kunnen worden gewijzigd of ingetrokken en dat hier per AMvB regels over worden gesteld. Ook is geregeld dat in onvoorziene situaties aanvragen voor omgevingsvergunningen door de gemeente geweigerd kunnen worden wanneer er sprake is van (mogelijk) ernstige nadelige gevolgen voor de volksgezondheid (situaties waar Q-koorts of vogelgriep een rol speelt).

Door deze aanpassing van de wet kunnen gezondheidsrisico's in die gevallen in de toekomst voorkomen worden, handelend op grond van het "voorzorgsbeginsel". Geregeld is dat het belang van het beschermen van de gezondheid een aspect is waar in ieder geval rekening mee moet worden gehouden bij de evenwichtige toedeling van locaties. Hierdoor wordt duidelijk dat gezondheid zowel bij het Omgevingsplan als bij zogenoemde omgevingsvergunningen voor een afwijkactiviteit (waarbij een afwijking van het omgevingsplan wordt toegestaan) rekening gehouden wordt met het belang van het beschermen van de gezondheid. Ook de rijksregels over milieubelastende

activiteiten zullen er toe bijdragen dat alle passende preventieve maatregelen ter bescherming van de gezondheid worden getroffen.

Monitoring en evaluatie

Bij een operatie van deze omvang en met dit karakter is de betrokkenheid van de Tweede Kamer essentieel. De Kamer zal worden betrokken bij de totstandkoming van (de wijziging van) een AMvB. Na vaststelling van een AMvB zal de regering de Kamer in kennis stellen van het advies van de afdeling Advisering van de Raad van State op de AMvB. Op deze manier heeft de Kamer de mogelijkheid om te controleren of er wel zorgvuldig met dat advies is omgesprongen. Een betere borging van de milieueffectrapportage in de wet lijkt ook noodzakelijk. Een betere evaluatie wordt dan mogelijk gemaakt.

Inhoud van en sturen op kwaliteit leefomgeving

Mensen krijgen meer keuzevrijheid als het gaat om bouwen of verbouwen. Verrommeling en achteruitgang van de kwaliteit van de leefomgeving moet wel worden voorkomen. Daarom moeten gemeenten instrumenten krijgen om, zonder te veel administratieve lasten, te kunnen sturen op die kwaliteit. De wet ziet naast duurzame ontwikkeling ook toe op de bewoon-

baarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Bescherming monumenten en werelderfgoed

Door een aantal amendementen en moties is de bescherming van (rijks)monumenten en (UNESCO-)werelderfgoed beter in deze wet gewaarborgd. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid dat werkzaamheden aan rijksmonumenten vergunningvrij kunnen worden verricht. Dit kan echter leiden tot onherstelbare schade. De regering is verzocht na te gaan of het mogelijk is om bij AMvB een verplichting op te nemen om voorafgaand aan de uitvoering van vergunningvrije werkzaamheden de start ervan te melden bij de gemeente. Op die manier kan er nog tijdig een expert geraadpleegd worden. Een instandhoudingsverplichting voor eigenaren van monumenten is opgenomen in de wet, omdat het onthouden van onderhoud een monument op termijn immers schade kan toebrengen. Naast regels voor cultureel erfgoed kunnen er ook regels worden gesteld voor werelderfgoed, zodat universele waarden zonder meer beschermd kunnen worden. De regering is verzocht onderzoek te doen naar de mogelijke negatieve gevolgen van omgevingsvrij bouwen in werelderfgoederen en op basis hiervan voorstellen te doen om de vergunningsvrije bouwmogelijkheden in deze erfgoederen af te schaffen of in te perken.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid is de regering opgeroepen om afspraken te maken met de bouwsector over hogere eisen voor duurzaamheid bij verbouw en deze afspraken te verwerken in een AMvB. Dit omdat voor bestaande bouw de duur-

zaamheideisen aanmerkelijk lager liggen. Ook blijkt dat consumenten toch vaak enkel op de prijs afgaan en door aannemers niet actief worden geïnformeerd over de mogelijkheden van verduurzaming. De regering is verzocht om het nationale belang van de transitie hernieuwbare energie en de daarvoor benodigde installaties en voorzieningen in wet- en regelgeving te verankeren. Vervolgens is de regering verzocht om bij het vaststellen van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving een omgevingswaarde vast te stellen die overeenkomt met de in de recent gevoerde klimaatzaak (Urgenda) door de rechter opgedragen klimaatverplichting. Deze verplichting houdt in dat de regering de voor 2020 vastgestelde terugdringing van de CO₂-uitstoot daadwerkelijk uit moet voeren.

Recreatieve routenetwerken

Recreatieve routenetwerken, zoals die voor wandelen, fietsen en varen, hebben vaak ook een nationaal element. Een integrale aanpak is in bepaalde gevallen bijvoorbeeld vereist wanneer het gaat om onderhoud van de netwerken, het stellen van brughoogten of de aansluiting van paden en routes. Door de routenetwerken voor wandelen, fietsen en varen expliciet in de Omgevingswet op te nemen onder de in de wet gehanteerde definitie van infrastructuur is een wettelijke basis gecreëerd voor de bescherming van de recreatieve routenetwerken.

Duurzame drinkwatervoorziening

Geregeld wordt dat overheden bij het uitoefenen van hun taken en bevoegdheden op basis van de wet rekening houden met duurzame bescherming van de openbare drinkwatervoorziening. De Drinkwaterwet en de Europese Drinkwaterrichtlijn vergen

dat bestuursorganen zorgen voor het veiligstellen van een duurzame drinkwatervoorziening.

Planning (ontwerp-) AMvB's

Er zijn vier Ontwerp AMvB's: Besluit Kwaliteit Leefomgeving, Besluit Bouwwerken Leefomgeving, Besluit Activiteiten Leefomgeving en Besluit Omgevingsbesluit, die aan de Eerste en Tweede Kamer worden voorgelegd. Het resultaat van het debat daarover kan vervolgens zijn beslag krijgen in de Ontwerp AMvB's, die voor advies aan de Afdeling Advisering van de Raad van State zullen worden gestuurd.

Onderwerpen waarvoor wijziging van de Omgevingswet nodig is, krijgen een plek in de Invoeringswet Omgevingswet. Tevens voorziet de Invoeringswet in overgangsrecht tussen de oude en nieuwe situatie. Het Invoeringsbesluit doet hetzelfde op AMvB-niveau. De Invoeringswet wordt tegelijk met de Ontwerp AMvB's aan de Afdeling Advisering van de Raad van State voorgelegd. De laatste stap in deze aanpak is de parlementaire behandeling van de Invoeringswet. De Invoeringswet vormt daarmee het sluitstuk van de stelselherziening. Aanverwante wetsvoorstellen voor natuurbescherming, VTH, bodem, geluid en grondeigendom moeten nog gepland worden. Naast het opstellen van de AMvB's loopt op 5 terreinen een verdergaande beleidsvernieuwing: natuur, grondeigendom, bodem, geluid en ammoniak en veehouderij. Voor natuur loopt dit via het voorstel voor de Wet natuurbescherming, de andere onderwerpen via aanvullingswetten en AMvB's die bij inwerkingtreding opgaan in het stelsel van de Omgevingswet. De volgende keer komt LOIS terug op dit onderwerp. 🍎

Theo Fambach

Opnieuw korting pensioenen?

In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken publiceerde De Nederlandsche Bank (DNB) onlangs een analyse van de vooruitzichten van alle 219 pensioenfondsen voor 2017 en neemt daarbij de situatie van eind september 2016 als uitgangspunt. Conclusie: volgend jaar moeten mogelijk dertig fondsen hun pensioenen korten. Daardoor worden bijna 2,1 miljoen pensioendeelnemers, waarvan tweehonderdduizend gepensioneerd, geraakt. Men zal een gemiddelde korting van 0,70 procent moeten doorvoeren (dat neerkomt op €1,68), op voorwaarde dat tot 31 december niets verandert. Sommige fondsen moeten meer dan 1% korten. Of de pensioenen in 2017 daadwerkelijk worden gekort, wordt dan pas volgend jaar duidelijk.

Ten opzichte van de vorige DNB-analyse van mei 2016 is het beeld verslechterd. De dekkingsgraad (verhouding tussen vermogen en toekomstige ver-

plichtingen) is wel licht gestegen. Hoewel de Staatssecretaris van Sociale Zaken heeft laten weten nog geen maatregelen te willen nemen naar aanleiding van de analyse, heeft zij wel gekeken naar de optie of pensioenfondsen langer mogen doen over hun herstelperiode en wil de dekkingsgraden van 31 december a.s. afwachten, voordat een besluit kan worden genomen.

Het verlengen van de hersteltermijn blijkt wel effectief, aldus DNB. Nu mogen fondsen er 10 jaar over doen om verliezen weg te werken. Volgens cijfers van DNB moeten bij deze verlengde termijn 24 fondsen korten en worden dan slechts 60.000 mensen minder geraakt. Wordt de hersteltermijn opgerekt naar 12 jaar dan wordt het verschil nog groter. Het aantal mensen dat wordt geconfronteerd met een korting daalt in dat geval naar één miljoen, een daling van bijna 1,1 miljoen. Half januari komt daarover meer duidelijkheid.

Door de sinds de jaren tachtig dalende rente hebben de pensioenfondsen moeite

om voldoende buffers aan te houden. De lage rente zakte de afgelopen jaren verder naar historisch lage niveaus door de stimuleringsmaatregelen van de Europese Centrale Bank (ECB).

Het kabinet werkt momenteel aan de contouren van een nieuw pensioenstelsel dat meer duidelijkheid moet geven over de verwachtingen van de pensioenen. De vernieuwing staat verder los van de mogelijke kortingen voor volgend jaar en een nieuw stelsel kan ook geen extra geld creëren voor pensioenfondsen. Men hoopt dat zo de kloof tussen verwachtingen en uitkomsten wordt gedicht.

De sociale partners bepalen de hoogte van de premies en de uitkeringen. Dit heeft zijn uitwerking naar lokale overheden. Bij de behandeling van komende zaken in het Sociale Domein zullen Seniorenraden wellicht adviezen moeten uitbrengen die rekening houden met de kortingen bij pensioenen. 🍏 (bron: o.a. NU.nl)

Een tiental jaar geleden waren er nog 440 gemeentes. Samenvoegen was het parool en nu zijn het er nog geen 390. Conglomeraties van 100.000 inwoners of meer was het devies. In sommige gevallen was dat ook wenselijk omdat het ambtelijk apparaat niet adequaat was toegerust. Maar in veel gevallen ging het tegen heug en meug. En dan heb ik het nog niet eens over de nieuwe naam.

En daarna kwamen de WMO- raden in beeld. Voor senioren helemaal een vervan –mijn- bed- show zolang men er geen beroep op hoeft te doen. Gemeentes die een categorale aanpak onwenselijk achten. Wethouders die eindelijk kans zagen zich te ontdoen van de lastige seniorenraden. Met de Participatiewet van 2016 moet iedereen zo goed mogelijk proberen mee te doen. Het is duidelijk dat met straks 40 procent (of meer!) ouderen in de gemeente een seniorenbeleid gewenst is. Zeker als we ook nog zo lang mogelijk thuis moeten blijven wonen. Hier ligt de kans van een Seniorenraad om in een brede participatieadviesraad weer een rol te spelen. Een adviesraad Sociaal Domein kan goed werk verrichten.

Aan welke thema's kunt u dan denken:

Cliënten sociale zaken (cliënten en de belangenorganisaties)

Leefbaarheid in de kernen (dorps -en wijkraden

Senioren (ouderen)

Jongeren (jeugd)

Toegankelijkheid (openbaar gebied)

Zorg (Cliëntenraden)

En dit geheel onder voorzitterschap van een onafhankelijke voorzitter.

Om een en ander werkbaar te houden kunt u denken aan diverse werkgroepen

die vervolgens in de Adviesraad Sociaal Domein zitting hebben. De werkgroepen worden gesteund door hun achterban.

Mijn ervaring leert dat, als je dit niet voortvarend aanpakt, de tijd verstrijkt en je zo een aantal jaren verder bent.

LOIS kan uw Seniorenraad helpen om de nieuwe Adviesraad Sociaal Domein mede op te tuigen. Uw wethouder heeft er een goede adviesorganisatie bij en u krijgt de kans de zo noodzakelijke bijdrage aan de leefbaarheid, ook op hogere leeftijd, te realiseren. 🍏

Samenvoegen en dan...

Bram Strookman

Zorgmijders...

Begin 2016 rapporteerden Binnenlands Bestuur en Ieder(in) dat 25% van de Nederlandse zorgvragers afziet van zorg door de hoge eigen bijdrage. Ook zou de informatievoorziening rondom de Wmo onder de maat zijn. Diverse gemeenten namen vervolgens maatregelen. Uit nieuw onderzoek van ZorgmarktAdvies blijkt echter dat de problemen nog niet zijn opgelost.

Zorgmijding

Zo komt zorgmijding, ofwel het bewust vermijden van zorg, toch nog voor in Nederland. Financiële redenen spelen daarbij vaak een rol. De onderzochte gemeenten geven aan dat het volgens hen gaat om enkele gevallen. Maar het blijkt dat gemeenten vaak moeite hebben

om zicht te krijgen op het precieze aantal mensen dat zorg nodig heeft, maar het bewust niet aanvraagt. De meeste gemeenten registreren zorgmijders niet.

Landelijke richtlijnen

De resultaten van het onderzoek verschillen per gemeente. Dat is logisch, aangezien de meeste gemeenten bewust individuele keuzes hebben gemaakt rondom de eigen bijdrage. Vooral grotere gemeenten kijken af van de landelijke richtlijnen. Zij verlagen de eigen bijdrage van hun Wmo-gebruikers en zetten andere middelen in om de zorgkosten van zorgvragers te verlagen.

Te zwaar belast

De onderzoekers hebben ook gesproken met Wmo-gebruikers zelf. Een groot deel van hen vindt nog steeds dat zij door de eigen bijdrage te zwaar wordt belast. En dat geldt niet alleen voor mensen met een lager inkomen, maar ook voor modale verdieners en mensen met een inkomen boven het sociaal minimum. Bovendien vinden de respondenten de informatievoorziening rondom de Wmo nog verre van optimaal. Beide conclusies werken het mogelijk vermijden van zorg in de hand.

Rekentool eigen bijdrage

Staatssecretaris Van Rijn geeft als reactie op het onderzoek dat hij het belangrijk vindt dat 'gemeenten zicht krijgen op de zorgmijders, zodat zij samen met de

Meer informatie

Wenst u meer informatie over:

- Het LOIS
- Door LOIS te geven thema(mid) dagen m.b.t. maatschappelijke ontwikkelingen zoals participatie, zorg en wonen.
- Thema(mid)dagen op verzoek over een door u gewenst onderwerp.
- Een bij ons beschikbare introductie-cursus voor startende seniorenraden.
- Verschenen nieuwsbrieven.
- Adviezen van seniorenraden.
- Links naar seniorenraden en relevante organisaties.

Bezoek dan onze website: www.lois-web.nl

Daar vindt u ook ons jaarverslag 2015.

cliënt kunnen zoeken naar een passende oplossing voor de ondersteuningsvraag'. Bovendien moet de informatievoorziening snel worden verbeterd, zegt Van Rijn. Dat is volgens hem wel al aan het gebeuren; zo wordt er gewerkt aan een rekentool, dat cliënten al tijdens het keukentafelgesprek een indicatie geeft van de hoogte van de eigen bijdrage.

Wat vindt u van de hoogte van de eigen bijdrage en de informatievoorziening in uw gemeente? Geef LOIS meer inzicht! 🍏

Stichting LOIS stelt zich ten doel ondersteuning te bieden aan alle adviesorganen en individuen, die gemeenten adviseren over ouderenbeleid. Daarnaast levert LOIS ondersteuning in de vorm van informatie over onderwerpen, die van belang zijn op het gebied van ouderenbeleid en het functioneren van die adviesorganen.